

Van: [REDACTED] <[REDACTED]>

Verzonden: donderdag 22 mei 2025 15:22

Gemeenteraad

Aan: Raadsgriffie Dordrecht <Raadsgriffie@dordrecht.nl>

Onderwerp: Bezwaar tegen besluit getijdenintroductie en ontpoldering van de Zuilespolder en rivierimpuls voor de KRW-maatregelen in de Sliedrechtse Biesbosch

Dordrecht, 22-05-2025

Aan: Raadsgriffie Dordrecht.

Betreft: Bezwaar tegen besluit getijdenintroductie en ontpoldering van de Zuilespolder en rivierimpuls voor de KRW-maatregelen in de Sliedrechtse Biesbosch en commentaar op de natuurtoets en het compensatieplan.

[REDACTED]

Geachte Griffie,

Hierbij treft u het bezwaar tegen de getijdenintroductie in-, en ontpoldering van de Zuilespolder en de rivierimpuls voor de KRW-maatregelen in de Sliedrechtse Biesbosch en commentaar op de natuurtoets en het compensatieplan. Het voornaamste bezwaar is dat de rivierimpuls nadelig is voor het unieke getijdenkarakter van de Sliedrechtse Biesbosch en de unieke getijdennatuur van dit gebied. Na de eerdere rivierimpuls in 2007, via polder Kort en Lang Ambacht, zijn er duidelijke tekenen dat er in de Sliedrechtse Biesbosch kenmerkende getijdensoorten sterk achteruit zijn gegaan zoals het Vloedschedemos en de Spindotterbloem. Van de sterke Spindotterachtergang zijn in de bijlage foto's toegevoegd om deze te visualiseren. RWS heeft de gevolgen van deze rivierimpuls in 2007 niet gemonitord en ook nu is er geen T0-situatie vastgelegd om de bijkomende negatieve gevolgen van een rivierimpuls te monitoren. Een ander voornaam bezwaar is dat in het compensatieplan van RWS niet genoemd wordt

waar de 1 hectare compensatie voor het verlies van leefgebied van de strikt beschermde Platte schijfhoren in de Zuilespolder plaats zal vinden. Om de slagingskans te kunnen beoordelen is deze informatie essentieel. Overigens is het merkwaardig dat ik, behalve de vraag om mee te denken aan een oplossing voor de Platte schijfhoren, geen reactie heb ontvangen op de zienswijze die op 11-02-2025 naar RWS is gestuurd. In het bezwaar worden m.i. een aantal zwaarwegende punten besproken. Belangrijk is dat RWS nog geen alternatief compensatiegebied van 1 hectare elders voor de Platte schijfhoren heeft aangewezen. Komt de Platte schijfhoren daar niet voor, dan is het gebied niet geschikt voor de soort. Leeft de Platte schijfhoren er al, dan is de vraag of translocatie wel compensatie genoemd mag worden. Die plannen wil ik graag inzien om ze te beoordelen. Wij van ANEMOON raden translocaties af omdat deze steeds mislukken. Zou u zo goed willen zijn om het bezwaar onder de raadsleden en college leden te verspreiden.

Ik: [REDACTED] treedt namens de bovengenoemde personen op als contactpersoon. Graag uw bericht van ontvangst en reactie sturen naar de heer.

Vriendelijke groeten,

[REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

Dordrecht, 22-05-2025

Aan: Raadsgriffie Dordrecht.

Betreft: Bezwaar tegen besluit getijdenintroductie en ontpoldering van de Zuilespolder en rivierimpuls voor de KRW-maatregelen in de Sliedrechtse Biesbosch en commentaar op de natuurtoets en het compensatieplan.

Geachte Griffie,

Hierbij treft u het bezwaar tegen de getijdenintroductie in-, en ontpoldering van de Zuilespolder en de rivierimpuls voor de KRW-maatregelen in de Sliedrechtse Biesbosch en commentaar op de natuurtoets en het compensatieplan. Het voornaamste bezwaar is dat de rivierimpuls nadelig is voor het unieke getijdenkarakter van de Sliedrechtse Biesbosch en de unieke getijdennatuur van dit gebied. Na de eerdere rivierimpuls in 2007, via polder Kort en Lang Ambacht, zijn er duidelijke tekenen dat er in de Sliedrechtse Biesbosch kenmerkende getijdensoorten sterk achteruit zijn gegaan zoals het Vloedschedemos en de Spindotterbloem. Van de sterke Spindotterachtergang zijn in de bijlage foto's toegevoegd om deze te visualiseren. RWS heeft de gevolgen van deze rivierimpuls in 2007 niet gemonitord en ook nu is er geen T0-situatie vastgelegd om de bijkomende negatieve gevolgen van een rivierimpuls te monitoren. Een ander voornaam bezwaar is dat in het compensatieplan van RWS niet genoemd wordt waar de 1 hectare compensatie voor het verlies van leefgebied van de strikt beschermde Platte schijfhoren in de Zuilespolder plaats zal vinden. Om de slagingskans te kunnen beoordelen is deze informatie essentieel. Overigens is het merkwaardig dat ik, behalve de vraag om mee te denken aan een oplossing voor de Platte schijfhoren, geen reactie heb ontvangen op de zienswijze die op 11-02-2025 naar RWS is gestuurd. In het bezwaar worden m.i. een aantal zwaarwegende punten besproken. Belangrijk is dat RWS nog geen alternatief compensatiegebied van 1 hectare elders voor de Platte schijfhoren heeft aangewezen. Komt de Platte schijfhoren daar niet voor, dan is het gebied niet geschikt voor de soort. Leeft de Platte schijfhoren er al, dan is de vraag of translocatie wel compensatie genoemd mag worden. Die plannen wil ik graag inzien om ze te beoordelen. Wij van ANEMOON raden translocaties af omdat deze steeds mislukken. Zou u zo goed willen zijn om het bezwaar onder de raadsleden en college leden te verspreiden.

Ik: [REDACTED] treedt namens de bovengenoemde personen op als contactpersoon. Graag uw bericht van ontvangst en reactie sturen naar de heer. [REDACTED].

Vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

Ons bezwaar lichten we hieronder verder toe.

Bezwaar algemeen

“Natura 2000-activiteit.

“Activiteiten die invloed hebben op Natura 2000-gebieden worden onder de Omgevingswet Natura 2000-activiteiten genoemd. Een Natura 2000-activiteit wordt gedefinieerd als ‘activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.’ De Omgevingswet moet de natuur beschermen, zowel de Habitat, Habitatype als de soorten”.

Natura 2000-gebied de Biesbosch De Sliedrechtse Biesbosch maakt onderdeel uit van het Natura 2000-gebied en Nationaal park de Biesbosch. Bij ingrepen die invloed kunnen hebben op een Natura 2000-gebied, dient vanwege de beschermde status vooraf aangetoond te worden dat er geen negatieve gevolgen zullen zijn. Er is zekerheid vereist dat het project de natuurlijke kenmerken van de Sliedrechts Biesbosch niet zal aantasten. Dat is voor de unieke getijdennatuur in de Sliedrechtse Biesbosch door RWS nog onvoldoende aangetoond. Ook de uitgangssituatie, nodig om de gevolgen voor de kenmerkende flora en fauna te kunnen monitoren, is onvoldoende vastgelegd. Typische getijdensoorten en andere kenmerkende soorten zijn door RWS nog niet in kaart gebracht! De voorgenomen plannen in het kader van de kwaliteitsimpuls Zuilespolder zullen ook een aanzienlijke invloed hebben op het getijdenkarakter in de Sliedrechtse Biesbosch.

Sliedrechtse Biesbosch: een uniek zoetwater-getijdengebied

Maar weinig mensen zijn bekend met de uitzonderlijk hoge floristische en faunistische waarden van de natte grienden in het westelijk deel van de Sliedrechtse Biesbosch. Na de teloorgang van de griendcultuur zijn deze natte grienden sterk verwilderd. De rabatten, waarop de wilgen aangeplant waren, zijn verspoeld en de wilgen zijn omgegaan, opnieuw uitgelopen en deels wederom omgegaan. De natte bodem is de draagkracht verloren en is mede door de jaarlijkse slibafzettingen modderig, waardoor ze niet of nauwelijks toegankelijk zijn. Door het ontbreken van de rabatten in de grienden en het steeds opnieuw omvallen en uitlopen van de wilgen hebben deze grienden inmiddels een natuurlijk karakter ontwikkeld, iets wat in de drogere grienden in het nationale park, in de Brabantse en Dordtse Biesbosch, niet het geval is.

Getijslag van 70 cm

De buitendijkse delen van de Sliedrechtse Biesbosch staan onder invloed van een tamelijk grote getijslag van ongeveer 70 centimeter. Daardoor is de bijzondere zoetwatergetijdennatuur hier veel uitbundiger vertegenwoordigd dan in de Dordtse en Brabantse Biesbosch, waar het dagelijks getij nog slechts ongeveer 20 centimeter bedraagt. Zo'n dynamisch getijdengebied is in Nederland uiterst zeldzaam en verder alleen nog te vinden in enkele kleinere natuurreervaten langs de Oude Maas. De natte, slikrijke wilgenvloedbossen van de Sliedrechtse Biesbosch staan bekend om hun uitzonderlijke waardevolle flora en fauna, waaronder veel zeldzame soorten van moerassige habitats. Habitatspecifieke soorten uit deze getijdengebieden zijn Vloedschedemos, Groot vetmos, Spindotterbloem, Driekantige bies en Zomerklokje. Ook het in heel Europa zeldzame Getijdenslakje komt vrijwel uitsluitend hier voor. In de Sterling- en de Ottergriend in de Sliedrechtse Biesbosch komen Vloedschedemos, Spindotterbloem en Getijdenslakje zelfs samen voor, uniek voor Europa! Het gezamenlijk voorkomen van deze soorten bepaalt in hoge mate de identiteit van de natuur van het zoetwatergetij. De berekende natuurwaarde van natte grienden in de Sliedrechtse Biesbosch bleek in 1995 ruim 100 maal hoger te zijn dan de gemiddelde natuurwaarde van andere grienden in de provincie Zuid-Holland (Boudewijn & de Boer 1995).

Grote zorgen over veranderend getij.

De voorgenomen plannen in het kader van de kwaliteitsimpuls Zuilespolder zullen ook een aanzienlijke invloed hebben op het getijdenkarakter elders in de Sliedrechtse Biesbosch. Bij het doorsteken van de dijken van de Zuilespolder zijn negatieve gevolgen elders in de Sliedrechtse Biesbosch niet uit te sluiten. Door de verbinding tussen de Beneden Merwede en de Helsloot en het Moldiep via de Zuilespolder, krijgt de rivier een grotere invloed op het stroomgebied van de Wantijrivier. Het unieke getijdenkarakter in de westelijke Sliedrechtse Biesbosch zal daardoor veranderen. Mogelijk zal het huidige tijverschil van 70 centimeter afnemen. Hoogtij vindt eerder plaats en er blijft water doorstromen, waardoor er nauwelijks meer sprake is van kentering (periode van stilstaand water) in het getijdegebied van de Sliedrechtse Biesbosch. Naar verwachting vermindert de sedimentbezinking tijdens de kentering en zal veel slib door het toenemen van de doorstroming van rivierwater worden afgevoerd, vooral tijdens grote Rijnafvoeren. Het water zakt vanwege permanente doorstroming langzamer en tijdens grote rivierafvoeren minder ver. Voor de van getij en getijdenslib afhankelijke specifieke flora en fauna kan dit ingrijpende gevolgen hebben. Dit geldt met name voor het Vloedschedemos en het Getijdenslakje, maar ook voor de Spindotterbloem en andere moerasvegetatie. Getijdenslakje is de kensoort van de macro-evertebraten van het zoetwatergetijdengebied. Gaat het niet goed met het Getijdenslakje dan is de kans groot dat het ook niet goed gaat met alle andere macro-evertebraten.

Gemiddeld hogere waterstand tijdens langdurig hoge rivierpeilen

Tijdens langdurige, natte perioden met langdurig hoge rivierpeilen blijft door de eerdere riviervverbinding in 2007 in het oosten van de Sliedrechtse Biesbosch, de gemiddelde laagwaterstand hoger, zoals nu (2023/2024) vele maanden het geval was. Op de slikkige oevers van de Wantijrivier blijft meer water staan en deze vallen langduriger niet droog. Het rivierkarakter versterkt er en het getijdekarakter verzwakt. Randvoorwaarden voor riviersoorten worden er beter en voor getijdensoorten worden deze minder.

Er zijn al tekenen van achteruitgang van typische getijdensoorten na 2007

In 2007 is in het oostelijke deel van de Biesbosch, achter de voormalige schotbalkensluis, een verbinding gerealiseerd tussen de Beneden Merwede en de Wantijrivier, in het Gat van de Hengst via de polders Kort en Lang Ambacht en Ruigten bezuiden de Perenboom. Ondanks de vernauwing die door restanten van voormalige sluis veroorzaakt wordt, zijn de rivierinvloeden duidelijk toegenomen. Gevolgen zijn door RWS niet gemonitord, terwijl deze wel te verwachten waren. Sinds ongeveer 2010 is er in diverse grienden vooral sprake van een opvallende afname van de typische getijdensoort Spindotterbloem, die in hoge mate bepalend is voor de natuurwaarde van de Sliedrechtse Biesbosch. Spindotterbloem is een gidssoort voor het Getijdenslakje. Daar waar Spindotterbloem talrijk is, zijn de hoogste dichtheden van het Getijdenslakje aangetroffen (■■■■■, 2003). De achteruitgang van de Spindotterbloem is een voorteken voor de achteruitgang van het Getijdenslakje. Achteruitgang van de Spindotterbloem valt onder meer op in grienden bij het 380 kV-station, de Nieuwe Kat, het gors bij de Mariapolder en minder opvallend in de Otter en Sterlinggriend. Van het typische getijdengezelschap is het Vloedschedemos het meest bijzonder en het meest kritisch. Deze soort zal het eerst verdwijnen.

In het zuidelijke griendje bij het 380 kV-station en in de Nieuwe Kat is de achteruitgang van de Spindotterbloem vermoedelijk het grootst ca. 80-90%. Ook in het noordelijke griend bij het kV-station is de achteruitgang opvallend ca. 50%. Ook op de gorzen is er sprake van een sterke afname, zoals op het gors ten zuiden van de Mariapolder >75%. De foto's uit het archief van Vertigo Research tonen de uitbundige spindotterrijkdom van weleer in deze grienden en de achteruitgang.

De vraag is waarom de gevolgen van de rivierimpuls in 2007 in de Sliedrechtse Biesbosch voor de natte getijdennatuur niet zijn gemonitord door SBB en RWS. Het is immers een logische gedachte dat deze rivierimpuls gevolgen zou hebben voor het unieke getijdenkarakter van de Sliedrechtse Biesbosch.

Vloedschedemos (*Timmia megapolitana*)

In Nederland komt het forse en opvallende Vloedschedemos uitsluitend voor in wilgenvloedbossen in de Sliedrechtse Biesbosch. Het vormt hier een grote, al sinds 1992 bekende populatie. In de rest van Europa is deze soort momenteel verder alleen bekend van Norfolk in Engeland, eveneens (!) een zoetwatergetijdengebied. Dit mos lijkt in De Biesbosch volledig gebonden aan een wantijsituatie, met veel modderafzetting (■■■■■ 2010). Een wantij ontstaat waar tegengestelde vloedstromen elkaar ontmoeten. Door de botsende stromen ontstaat een luwe situatie waar zwevende slibdeeltjes (seston) gemakkelijk kunnen bezinken. Het vloedwater van de Wantijrivier komt het gebied momenteel vanuit het westen binnen via de Sionsloot en vanuit het zuiden via de Mariasloot. De greppels in de Sterling- en Ottergriend vormen zo de 'haarvaten van twee contact-makende bloedvaten'. Door deze wantijsituatie bezinkt hier veel kalkrijke modder en kon een vloedbos van internationaal belang ontstaan.

De vondst van Vloedschedemos in de Sliedrechtse Biesbosch behoort volgens botanici tot de meest intrigerende botanische ontdekkingen die in de laatste vijftig jaar in Nederland gedaan zijn. Het is een eerste nieuwkomer in een terrestrisch zoetwatergetijden-milieu in de Biesbosch (■■■■■ & ■■■■■ 2015).

Wanneer de plannen van Rijkswaterstaat voor de Zuilespolder doorgaan en het wantijkarakter verandert of verdwijnt, staat het unieke voorkomen van Vloedschedemos op het spel. Er zijn sinds ca.

2010 al tekenen dat de Otter- en Sterlinggriend veel minder slibrijk zijn geworden als gevolg van eerdere aantakkingen van krekens aan de Beneden-Merwede in het oostelijke deel van de Sliedrechtse Biesbosch. Mogelijk gaat het Vloedschedemos hierdoor de laatste jaren al duidelijk achteruit. In de griendjes die ten noorden van de kanokreek in de Otter- en Sterlinggriend liggen, is de soort in 2016 zelfs niet meer teruggevonden. Ook andere, bijzondere bodemmossen die hier in de negentiger jaren nog op modderige boomstammen voorkwamen, zoals Boompjesmos, Gewoon thujamos, Geplooid sikkemos, Rood sterrenmos, Grof etagemos en Riempjesmos zijn inmiddels achteruitgegaan of verdwenen. Het ziet er naar uit dat de rivierinvloeden een sluipmoordenaar zijn voor de getijdensoorten. Om de hoge bryologische, floristische en faunistische kwaliteit van deze en omliggende grienden te behouden, is het van belang dat de slibsedimentatie niet nog verder vermindert door nieuwe waterstaatkundige maatregelen. Vaak is het bij de constatering dat ontwikkelingen nadelig zijn, in feite al te laat om nog te kunnen bijsturen. Het is daarom verstandig om, nu het nog kan, ook het reële alternatief, een kwaliteitsimpuls in de Thomaswaard, te heroverwegen (■■■■■, 2023). De toelichting is te vinden in bijlage 15 van deze rapportage.

Onderbouwde kritiek natuurtoets en compensatieplan

Natuurwaarden Zuilespolder onvoldoende in kaart gebracht

Strikt beschermde Platte schijfhoren

Compensatieplannen voor de soort in het oostelijke deel van het Jaapjesplekje zijn bij lange na niet voldoende om het verlies te compenseren.

Uit recent onderzoek blijkt dat de compensatieplannen voor deze soort in het oostelijke deel van het Jaapjesplekje bij lange na niet voldoende zijn om het verlies te compenseren. De toelichting is te vinden in bijlage 16 van het onderzoeksrapport van Vertigo Research.

Contact over belang van de Zuilespolder voor Platte schijfhoren met bureau Wittenveen en Bos

Over de compensatie van De Platte schijfhoren is in juni tot september 2023 diverse keren mailcontact geweest tussen bureau Vertigo Research en bureau Wittenveen en Bos. Er is destijds door bureau Vertigo Research aangegeven dat het vanwege het belang van de Zuilespolder voor deze soort en de landelijke- en regionale achteruitgang, niet eenvoudig en slechts beperkt mogelijk is om de gevolgen voor de soort te compenseren. Passage uit mail, 16-08-2023, ■■■■■, Wittenveen en Bos:

“Ondanks mijn reserves heb ik op uw verzoek aangeboden om vanuit de hierboven beschreven expertise mee te denken over behoud van populaties van Platte schijfhoren en daarin te adviseren. Daar zie ik een aantal goede mogelijkheden voor. Die heb ik de afgelopen maanden verkend. Vandaar mijn conclusie dat een korte adviesnotitie zeker niet voldoende is. Juist omdat de inrichting van de Zuilespolder een specifiek geval betreft en de kans reëel is dat compensatie en translocatie mislukken, is het mijns inziens verstandig om gebruik te maken van een onderzoeker met specifieke kennis van de ecologie, de staat van instandhouding en het voorkomen van de Platte schijfhoren in de Biesbosch en de regio”.

Er is door Wittenveen en Bos besloten om geen gebruik te maken van de expertise. (Doc. Vertigo Research: “■■■■■ communicatie”).

Inventarisatie NWC Platte schijfhoren is ernstig te kort geschoten

Door het NWC-Dordrecht zijn in de Zuilespolder op 2 augustus, 28 september en 4 oktober 2022, 24 locaties bemonsterd. De Platte schijfhoren is slechts op 6 locaties aangetroffen. De waargenomen aantallen zijn erg laag. In totaal zijn er slechts 10 exemplaren aangetroffen. Men gaat op basis van deze resultaten uit van 5.500 m2 leefgebied (pag. 26-27 compensatieplan). Men stelt volgens de door de overheid geaccepteerde methode die beschreven wordt in: Handleiding Slakken van de Habitatrichtlijn waarnemen, gewerkt te hebben ([REDACTED], [REDACTED] et al. 2009). Vreemdgenoeg worden veldparameters en resultaten niet gepresenteerd in de natuurtoets, terwijl dat voor de andere onderzoek disciplines wel gedaan is. Tijdens de QuickScan was de soort kennelijk niet aangetroffen. Overigens is het al heel lang bekend dat de soort in de Zuilespolder voorkomt (Data ANEMOON/NDFF) en dat er belangrijke populaties leven.

Resultaten onderzoek Platte schijfhoren Vertigo Research

Door Vertigo Research is de Zuilespolder in de periode 24-06-2022 tot en met 15-08-2022 vlakdekkend geïnventariseerd, waarvoor 44 locaties zijn onderzocht. De Platte schijfhoren is daarbij op 38 van 44 locaties vastgesteld. De vindplaatsen liggen verspreid over de gehele polder, met uitzondering van een traject van een kreekrelict, waar buitendijks water ingelaten wordt, is de soort in vrijwel alle bemonsterde sloten en watergangen aangetroffen. In totaal zijn er 1160 exemplaren geteld. De populatie wordt geschat tussen de 500.000 tot 1.500.000 exemplaren. Het oppervlak leefgebied wordt geschat op 30.000 vierkante meter. (Zie berekening rapport Vertigo Research, [REDACTED] 2023, pagina 85 en 86).

Waarom heeft het NWC zo weinig Platte schijfhorens aangetroffen?

Het is niet helemaal duidelijk waarom het NWC de soort op zo weinig plekken heeft aangetroffen en er zo weinig exemplaren zijn bemonsterd. Een vrij groot aantal onderzochte plekken komt overeen met die van Vertigo Research. In deze sloten is de soort door het NWC gemist terwijl er sprake is van een vlakdekkend voorkomen.

Mogelijke redenen waarom er door het NWC zo weinig Platte schijfhorens zijn aangetroffen

Het onderzoek door het NWC is uitgevoerd op 2 augustus, 28 september en 4 oktober 2022. Maar op 6 september dat jaar is er slootonderhoud uitgevoerd in de polder (med. [REDACTED] [REDACTED]). Twee van de drie veldbezoeken zijn dus uitgevoerd in een periode dat sloten reeds geschoond waren! De waterplanten zijn tijdens de schoning op de kant gedeponneerd. De jonge slakjes (die niet met de vegetatie op de kant zijn gedeponneerd) zakken af naar de bodem. Indien niet dicht boven de bodem bemonsterd wordt, kunnen de (overgebleven) slakjes eenvoudig gemist worden.

-Verkeerd net gebruikt. Geregeld wordt er met grofmazige RAVON-netten onderzoek gedaan naar Platte schijfhoren. Kleine en juveniele exemplaren glippen door het net.

- Het NWC heeft de monsters in het veld uitgezeefd en uitgezocht. Alleen de schijfhorens zijn eruit gehaald en in het lab gedetermineerd. Mogelijk zijn de monsters te grof uitgezeefd waardoor de juvenielen zijn weggespoeld. In de periode na augustus zijn er weinig tot geen volwassen dieren meer aanwezig.

- Juveniele exemplaren niet geteld, alleen grote exemplaren. De zomer van 2022 was warm. Mogelijk heeft de voortplanting vooral in juli plaatsgevonden en waren er in de periode van het onderzoek vrijwel alleen juvenielen aanwezig.

NWC heeft vrijwel geen waarnemingen in het centrale deel van de polder verricht, terwijl dat juist het belangrijke kerngebied blijkt te zijn

Opvallend is dat in de centrale polder, die volgens de plannen onder water gezet zal worden, nauwelijks waarnemingen gedaan zijn van de Platte schijfhoren (1x) en er in de randzone, waarvan delen gespaard worden, wel waarnemingen zijn gedaan. Slootschoningen kunnen hiervoor een reden zijn. In de watergangen rond de polder is alleen kort voor de oever geschoond en niet in het middendeel. Uitgezocht dient te worden wat nu de oorzaak is van dit 'te kort geschoten' onderzoek. Het voorbeeld geeft aan hoe belangrijk het is dat onderzoek naar strikt beschermde soorten uitgevoerd dient te worden door een deskundige of specialist. Helaas is er geen keurmerk voor onderzoek en onderzoekers.

Compensatie volgens NWC en Wittenveen en Bos

Op basis van de resultaten van het soortgericht onderzoek heeft NWC aangenomen dat Platte schijfhoren niet aanwezig is op bemonsteringslocaties waar de soort niet is aangetroffen. Er is derhalve vanuit gegaan dat het leefgebied van de soort in de Hel- en Zuilespolder beperkt is tot de locaties waar de soort is aangetroffen, inclusief de (geschikte delen van) daarmee in verbinding staande watergangen. Als verderop langs deze in verbinding staande watergangen ook een bemonstering is uitgevoerd, waarbij geen platte schijfhorens zijn aangetroffen, vormt dat een begrenzing van het leefgebied. Men heeft 5.500 m² leefgebied berekend.

Het compensatiegebied heeft een totale oppervlakte van ca. 8.000 m² aan watergangen, waarvan ca. 4.000 m² opwaarding van de kwaliteit van bestaand leefgebied betreft en ca. 4.000 m² realisatie van nieuw leefgebied. Hiermee wordt in overmaat gecompenseerd voor de ca. 5.500 m² leefgebied die verloren gaat.

Compensatie Platte schijfhoren in het poldertje Jaapjesplekje is onvoldoende en zelfs risicovol

In bijlage 1, voorbeeld 3, van het rapport van bureau Vertigo Research, wordt de verlies-verlies situatie besproken na overzetting van Platte schijfhoren in nieuwe sloten en het in contact brengen van nieuwe met oude sloten. Dit voorbeeld maakt duidelijk dat de kans reëel is dat het graven van nieuwe sloten in een plangebied voor een translocatie tot een verlies-verlies-situatie kunnen leiden.

Onvoldoende compensatie

Poldertje Jaapjes plekje is onvoldoende groot om in het kader van bescherming te kunnen spreken van voldoende compensatie. Het op basis van de inventarisatie van Vertigo Research berekende oppervlak leefgebied van de Platte schijfhoren in de Zuilespolder is ca. 30.000 m². De populatie wordt geschat op ca. 1.000.000 dieren. De resultaten van het vlakdekkend onderzoek laten zien dat de soort, op een vrij lang traject van een kreekrelict en een smalle sloot na, vlakdekkend voorkomt in de polder. Zelfs al worden er, zoals gepland, meerdere extra sloten gegraven in het compensatie gebied, zal er alsnog sprake zijn van een zeer klein oppervlak compensatiegebied. De inventarisatieresultaten tonen ook aan dat het oostelijke deel van het Jaapjesplekje minder geschikt is voor de Platte schijfhoren dan de overige delen van de Zuilespolder, zie fig.6.1. rapport Vertigo Research. Het verlies van het grote aantal dieren en het grote oppervlak leefgebied in de polder, kan in dit compensatiegebiedje bij lange na niet gecompenseerd worden. Zoals uit diverse voorbeelden in het rapport beschreven, maar ook in de voorbeelden hieronder, duidelijk wordt, is de kans groot dat de translocatie en compensatie zullen leiden tot een verlies-verlies-situatie.

Het verlies van de omvangrijke populaties in de Zuilespolder is een groot verlies voor de Sliedrechtse Biesbosch en de Zuid Hollandse Biesbosch (Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch)

In het rapport van Vertigo Research wordt het belang van de Zuilespolder voor de Platte schijfhoren en de achteruitgang van de soort uitgebreid besproken.

Uit recenter onderzoek naar de Platte schijfhoren in de Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch is gebleken dat het regionale belang van de Zuilespolder nog groter is dan eerder werd aangenomen. In de binnendijkse polders Thomaswaard, Louw Simonswaard, Hengstpolder en Kraaiennest, is de soort niet aangetroffen. Alleen van het westelijke deel van de Sliedrechtse Biesbosch zijn leefgebieden bekend. In polder Stedelijk zijn na de getijdenintroductie kleine leefgebieden overgebleven, die buiten de invloedsfeer van het dagelijks getij liggen. Het zijn restanten van een eens omvangrijk en belangrijk leefgebied. Ook van Otterpolder is de soort bekend. De habitatomstandigheden voor de Platte schijfhoren in de Otterpolder verslechteren momenteel doordat het beheer recentelijk is veranderd. Er is sprake van moerasvorming met sterke uitbreiding van riet in de sloten en van ontwikkeling van hoge lisdoddevegetatie. Indien, vanwege moerasvorming, begrazingsbeheer niet mogelijk is in de polder, zullen de habitatomstandigheden door de jaren heen verslechteren en de populaties Platte schijfhoren daardoor kleiner worden ([REDACTED] 2025, in prep.).

Trendanalyse verloop populaties Platte schijfhoren Hollandse Biesbosch

Voor de trendanalyse waren 26 monitoring-locaties beschikbaar die zijn onderzocht in twee perioden P1 en P2. P1 betreft de periode 1999 t/m 2021 en P2 betreft de periode 2022 t/m 2024.

Het aantal locaties is aan de lage kant voor een trendanalyse, maar voldoende om over de onderzochte gebieden een verandering in dichtheden te kunnen vaststellen. De punten liggen goed verspreid over polders in de Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch. In de periode 1999-2021 was het gemiddelde aantal op de monitoring locaties 22,9 exemplaren per monster. In de periode 2022-2024 was het gemiddelde aantal op deze locaties 6,2. Om na te gaan of dit verschil significant is met een betrouwbaarheid van 95% is een paarsgewijze t-toets uitgevoerd. Daarbij is gerekend met de log-getransformeerde aantallen zodat de aantallen statisch Normaal-verdeeld zijn. Uit deze toets komt een duidelijk significante afname naar voren. Geïndexeerd gaat het om een afname in aantallen van 100% in de periode 1999-2021 naar 27% in de periode 2022-2024. Er is dus nog ca 27% van deze populatie over. Op basis van presentie zien we een afname van 39%. Met andere woorden: van de monitoringlocaties waar in de periode 1999 t/m 2021 de Platte schijfhoren nog voorkwam is de soort uit 39% van de locaties verdwenen. Op 61% van die locaties komt de soort nog wel voor. Deze afname is net niet significant ([REDACTED] 2025, in prep.). De berekening met locatiegegevens en overige parameters kunnen opgevraagd worden bij Vertigo Research.

Uitzonderlijke belang Zuilespolder

Uit de analyse van de resultaten op monitoringlocaties blijkt het belang van de Zuilespolder groot te zijn. Introductie van getij in deze polder zoals deze is gepland, is erg ongunstig voor de soort. De populaties in deze polder zullen hierdoor verdwijnen. De voorgestelde compensatie voor het verlies in de Zuilespolder in het in te richten deelgebiedje het Jaapjesplekje is zoals eerder beschreven bij lange na niet voldoende om het verlies te compenseren. Het is immers onzeker of de soort daar zal overleven zowel in de oude als de nieuw te graven sloten. Alleen het compensatiegebiedje blijft 'binnendijks gebied'. Vanwege het geringe oppervlak van dit gebiedje en de veranderende waterhuishouding, neemt het volume van 'gebiedseigen water' sterk af waardoor de gevolgen van het sterker vervuilde buitenwater door periodieke waterinlaat toe zal nemen. De samenstelling van het slootwater zal veranderen. De kans dat de Platte schijfhoren dit zal overleven is uiterst gering. De kans dat de soort verdwijnt is zelfs groot. De ervaring leert immers dat om meerdere redenen de kans erg groot is dat er een verlies-verlies-situatie optreedt, zoals het geval was in polder Het Klooster bij Nieuwegein. ([REDACTED] , 2023). In het voorbeeld in deze rapportage wordt op basis van ecologische inzichten beschreven wat zoal de redenen kunnen zijn voor deze mislukking.

Eén hectare elders compenseren

In hoofdstuk 2.2. van het Ontwerp-Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch wordt behalve de vermeende compensatie in het Jaapjesplekje ook aangekondigd dat buiten het projectgebied 1 hectare leefgebied gecompenseerd wordt. In het compensatieplan is over dit voorstel niets te vinden.

In het Ontwerp-Projectbesluit staat ook niet waar deze compensatie uitgevoerd zal worden en er wordt niet beargumenteerd hoe en waarom men tot deze keuze gekomen is.

Onduidelijk is waar deze poging tot compensatie gerealiseerd zal worden. Uit het recente onderzoek van Vertigo Research in de Sliedrechtse Biesbosch, blijkt dat de door RWS voorgestelde compensatie van 1 hectare elders lastig zal worden omdat dit in de ruime omgeving van de polder niet mogelijk, dan wel niet verantwoord is.

Bovendien heeft RWS nog geen studie uitgevoerd naar een mogelijke compensatieplek elders.

Ook is er geen plan van aanpak. Pogingen tot compensatie zijn zoals gezegd om meerdere redenen risicovol. Voor een succesvolle compensatie moet een polder potentieel geschikt zijn. Dat wil zeggen dat de polder de juiste biotische en a-biotische voorwaarden moet hebben voor de Platte schijfhoren om te overleven, zich voort te planten en zich goed te ontwikkelen. Overigens kan er pas van compensatie gesproken worden als de noodzakelijke maatregelen succesvol zijn uitgevoerd voor de Platte schijfhoren. Gezien de geringe slagingskans dient met tot die tijd over een poging tot compensatie te spreken.

Achteruitgang in Hollandse Biesbosch bij volledig verdwijnen populatie Zuilespolder

Indien de populatie in de Zuilespolder volledig verdwijnt en op de monitoringlocaties geen exemplaren meer worden waargenomen, zal het gemiddelde aantal op de monitoringpunten in de Hollandse Biesbosch dalen tot 2.1 exemplaren. De index op basis van aantallen verloopt dan van 100% in P1 naar 9%. De presentie-index daalt dan van 100% in P1 naar 28%. De afname van bezette locaties zal daarmee binnen het onderzoeksgebied significant afnemen (2025, in prep.).

Trendanalyse Zuid Hollandse Biesbosch indien de populaties in de Zuilespolder verdwijnen

N=26 Absoluut Index

Gemiddeld aantallen op monitoringlocaties P1 22,88461538 100%

Gemiddeld aantallen op monitoringlocaties P2 2,1 9% 0,000579423 Significante afname

Presentie op monitoringlocaties P1 69,23076923 100%

Presentie op monitoringlocaties P2 19,2 28% 3,72711E-05 Significante afname

Onderzoek naar de Noordse Woelmuis in het westelijke deel van het Jaapjesplekje nodig

Opmerkelijk is dat in de Zuilespolder nauwelijks onderzoek is gedaan naar de Noordse woelmuis. Vooral onduidelijk is waarom er in het natte westelijke deel van het Jaapjesplekje geen onderzoek is gedaan. Het deelgebied staat in de wintermaanden plasdras. Op 12 februari heeft er door Vertigo Research een veldbezoek plaatsgevonden aan het natte, westelijke deel van het Jaapjesplekje. In het natte deel, waar het water dicht onder het maaiveld stond, werden op meerdere plaatsen relatief brede muizengangen aangetroffen die toegeschreven zijn aan Noordse woelmuis. Dieren die tijdens langdurige hoogwaterperioden vanuit de aangrenzende buitendijks gelegen gorzen de polder in vluchten, vinden vooral in de drassige delen een goed heenkomen. Concurrerende soorten zoals Veld-en Aardmuis vinden hier in het natte seizoen geen optimaal leefgebied. Aangezien grote delen van het Jaapjesplekje tot aan het zomerseizoen nat blijven, is het niet onwaarschijnlijk dat de dieren zich hier ook voortplanten. Volgens de plannen zal het natte westelijke deel vergraven worden. Vanwege de bescherming van de soort is het een wettelijke plicht om onderzoek uit te voeren. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden in de periode december-april, als de waterstand in de polder nog hoog is en het westelijke deel van het Jaapjesplekje nog plasdras staat.

Waarom worden de hoge floristische waarden van de Zuilespolder verzwegen?

Opmerkelijk is dat het NWC in de rapportage de hoge floristische waarden van het Jaapjesplekje niet benoemt.

Het periodiek natte, kruidenrijke 'Moerasspirea-grasland' in het zuidwesten van de Zuilespolder is zeer soortenrijk. In totaal zijn er 95 soorten (schijn)grassen en kruiden vastgesteld (█ 2013 pag. 53). In het voorjaar bloeien er tienduizenden Pinkster- en boterbloemen. Echte koekoeksbloem is er talrijk. Graslanden met zo'n grote diversiteit aan kruiden, grassen en schijngrassen zijn tegenwoordig een bijzonderheid in Nederland en treffen we vrijwel uitsluitend in natuurgebieden aan. Bijzondere grassen zijn: Trosdravik, Grote trosdravik, Reukgras, en Veldgerst. Andere bijzondere kruiden zijn Gulden boterbloem, en Gewone bermzegge. De kritische Moerassprinkhaan is er een algemene soort. In het compensatieplan wordt verzwegen dat het juist het meest waardevolle natte westelijke deel van het Jaapjesplekje verloren gaat.

Ook de sloten zijn soortenrijk en er groeien diverse bijzondere soorten. In de oever groeien veel soorten schijngrassen. Al met al is op het gebied van flora en fauna de biodiversiteit groot in de Zuilespolder.

Onduidelijk is waarom het NWC voor PQ-opnames gekozen heeft, terwijl er per deelgebied ook een soortlijst met het voorkomen van de soorten gemaakt had kunnen worden. Er is daardoor slechts een beperkte indicatie van de floristische waarden van de Zuilespolder verkregen. In het kader van de zorgplicht is het wenselijk om te weten wat er aan floristische waarden in de polder voorkomt en wat er aan waarden verloren gaat.

Libelleninventarisaties laat in het seizoen, waardoor relatief veel soorten gemist zijn!

De libelleninventarisaties zijn door het NWC laat in het seizoen uitgevoerd (vanaf 02-08) en geven daardoor een onvolledig beeld van de libellenfauna. Vooral de soorten die vroeg in het seizoen actief zijn, zijn daardoor onderbelicht gebleven.

Indien men een juist beeld van de libellenfauna wil vastleggen, horen tellingen beter verspreid in het seizoen uitgevoerd te worden. De eerste telling hoort al in mei plaats te vinden. Juni en juli zijn goede maanden om tellingen uit te voeren.

Het is vanwege de te late start van de inventarisatie niet verbazingwekkend dat het NWC slechts 14 soorten libellen heeft waargenomen. Dankzij trajecttellingen die zijn uitgevoerd voor de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie is bekend is dat er in de Zuilespolder ca. 23 soorten leven (█ 2004), en dat het voorkomen van nog ca. 7 soorten in de Zuilespolder verwacht wordt, omdat deze in de nabije omgeving van de polder zijn waargenomen. Op strandjes aan de Beneden-Merwede zijn ook fluviaatiele soorten als Rivierrombout en Beekrombout waargenomen, Rivierrombout ook op het strandje nabij de Helsluis. Met de Tengere grasjuffer, een waarneming van het NWC, en de waarneming van de Vuurjuffer van █ █ █ dit jaar, komen we dan uit op 34 soorten libellen voor de Zuilespolder en de directe omgeving.

Rivierrombout is door het NWC niet aangetroffen op het kleine strandje langs de Beneden Merwede. De conclusie: "we hebben hem niet gevonden dus hij heeft er geen leefgebied", zoals door het NWC gesteld, gaat volgens Vertigo Research niet op omdat de Rivierrombout in het verleden wel is aangetroffen, en wel langs het gors even ten oosten van het strandje. Bekend is dat de Beneden Merwede een leefgebied van de soort is (█ 2001). De zandige vooroever op de zoeklocatie hoort daarbij. De soort wordt in de gehele loop van deze rivier aangetroffen. Er is slechts driemaal naar larvehuidjes van de soort gezocht. Dat is onvoldoende.

Alleen onderzoek naar Grote modderkruiper verder geen vissenonderzoek!

Behalve naar de Grote modderkruiper is er geen onderzoek gedaan naar vissen.

Tijdens het slakkenonderzoek van Vertigo Research werden op meerdere plekken Bittervoorns vastgesteld en ook Kleine modderkruipers. Beide soorten zijn beschermd in aangewezen gebieden. Voor deze soorten geldt er zorgplicht.

Naar Grote Modderkruiper zijn door Wittenveen op meerdere plekken monsters genomen voor eDNA-onderzoek dat uitgevoerd is door Datura. De soort is er niet gedetecteerd. Van de naburige Otterpolder zijn wel waarnemingen bekend (data RAVON). Het noordelijke deel van de polder is niet onderzocht. Hier groeien verlandingsvegetaties van riet. Volgens Vertigo Research is het niet onwaarschijnlijk dat de soort daar toch leeft.

Geen onderzoek naar de Zeggekorfslak

Zowel in de Zuilespolder als in het gors van de Zuilespolder groeien verspreidt aaneengesloten onbeheerde of extensief beheerde grote zeggenvegetaties. Bekend is dat deze soort ook in het Nationale park De Biesbosch leeft ([REDACTED] & [REDACTED], 2016). Onduidelijk is waarom er geen onderzoek naar deze beschermde soort is gedaan.

Geen onderzoek naar Getijdenslakje op de buitendijkse gorzen en struwelen

Er zijn relatief oude en relatief recente waarnemingen bekend van het Getijdenslakje van het Gors en wilgenstruweel aan de Helsloot (data ANEMOON/[REDACTED] 2003), op de plek waar de doorsteek gepland is. Getijdenslakje wordt in de "Leidraad Benedenrivier" van RWS als kensoort genoemd en hoort daarom als icoonsoort gezien te worden. De struwelen en gorzen herbergen hoge malacologische waarden met zeldzame Rode Lijst-soorten. Onduidelijk is waarom er geen onderzoek naar Getijdenslakje en andere malacologische waarden is gedaan. Voor meer uitleg over de bijzondere ecologische status van deze soort verwijzen we naar hoofdstuk 5.9 en bijlage 18 van het rapport van Vertigo Research.

Overige gemiste bijzondere soorten

Ook het onderzoek van Vertigo Research schets slechts een beperkt beeld van de werkelijke natuurwaarden van de Zuilespolder. Het onderzoek is op vrijwillige basis uitgevoerd in beperkte vrije tijd en dient, behalve het uitgebreide onderzoek naar Platte schijfhoren, Schorsbewonende slakken en de inventarisatie van planten in het Jaapjesplekje, als een steekproef gezien te worden. Er zijn zeker natuurwaarden gemist. Enkele belangrijke waarden die niet in de natuurtoets van Wittenveen en Bos/RWS worden genoemd maar wel door Vertigo zijn vastgesteld zijn meerdere populaties van Slanke schorshorens op knotwilgen ([REDACTED] & [REDACTED] 2022) en de populatie Moerassprinkhanen in Jaapjesplekje ([REDACTED] 2023).

In de buitendijkse delen valt nog veel aan natuurwaarden te ontdekken, zoals op het gebied van mossen en slakken. Er leven zeker meerdere zeldzame, kenmerkende- en Rode Lijst-soorten. Van het buitendijkse gors en struweel aan de zuidzijde van de polder zijn onder meer waarnemingen van Getijdenslakje, Dikke korfslak en Oeverloofslak bekend (Data ANEMOON/Vertigo Research).

Onvoldoende onderzoek

Resumerend kan gesteld worden dat door de inventarisaties, die het NWC in opdracht van Wittenveen en Bos heeft uitgevoerd, veel natuurwaarden onderbelicht zijn gebleven. Uit de steekproeven van Vertigo Research blijkt de polder veel grotere natuurwaarden te hebben dan nu op basis van de natuurtoets is geschetst. De resultaten uit de natuurtoets wekken de indruk dat het bedoeling is om in het kader van het project zo min mogelijk natuurwaarden vast te stellen in de polder. De buitendijkse delen zijn door het NWC uitgebreider onderzocht, maar juist daar is de directe impact van de werkzaamheden veel kleiner.

Het onderzoek naar de Platte schijfhoren is niet goed uitgevoerd waardoor de resultaten onacceptabel zijn. Er dient uitgezocht te worden wat hier misgegaan is!

Er leeft een belangrijke en grote populatie Platte schijfhoren in de Zuilespolder. Compensatie in het oostelijke deel van het Jaapjesplekje is om de beschreven redenen risicovol. Uit recent onderzoek blijkt dat de compensatieplannen voor de soort, in het oostelijke deel van het Jaapjesplekje bij lange na niet voldoende zijn om het verlies te compenseren. In het rapport van Vertigo Research worden meerdere voorbeelden gegeven van mislukte compensaties en de redenen daarvoor. In bijlage 16 wordt toegelicht waarom compensatie van Platte schijfhoren in het poldertje Jaapjesplekje onvoldoende en risicovol is.

Twijfel over geschiktheid Zuilespolder voor riviervissen

Een overeenkomst van de polders in de Sliedrechtse Biesbosch, waar getijde is geïntroduceerd, is dat grote delen van deze polders uit baggervlakten bestaan. Ondergedoken vegetatie van hogere planten is niet of weinig aanwezig. In de ondiepe zones, zoals rond eilanden, groeit geregeld louter een draadwier soort van het geslacht *Vaucheria*. De bodems vallen tijdens lage waterstanden grotendeels droog. De zachte baggerbodems zijn ongeschikt als paaigebied voor kenmerkende riviervissen. Deze vegetatiearme wateren zijn hooguit marginaal geschikt als opgroeigebied voor visbroed. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar bijlage 10 van het rapport van Vertigo Research.

Historische en landschappelijke waarden

In de na de Sint Elisabethsvloed ontstane Verdrongen Zuid-Hollandse Waard in 1421 is men pas rond 1600 begonnen met inpolderen. Inpoldering van gebieden ten oosten van de stad Dordrecht, waar nu de Zuilespolder gelegen is begon veel later. In 1829 werden diverse poldertjes omsloten door één hoge dijk, waardoor de Hel- en Zuilespolder ontstond. Het Jaapjesplekje, een deelgebiedje van de Zuilespolder, was één van die poldertjes. Al in 1824 werd het poldertje beheerd als hooiland. Heel bijzonder is dat het natte westelijke deel van het Jaapjesplekje, door de huidige pachter nog steeds als hooiland beheerd wordt! In vergelijking met de meeste Nederlandse polders heeft de Zuilespolder noemenswaardig veel bijzondere landschappelijke waarden met visueel aantrekkelijke landschapselementen zoals, kreekrelicten, kruidenrijke weilanden, gevarieerde vegetatierijke sloten, schrale graslanden, moerasjes, bosjes, oude knotwilgenrijen, een hoogstamboomgaard en een oude sluis met een fraai sluiswachterhuis. Dankzij het zorgvuldige en prijzenswaardige beheer van de gemeente Dordrecht en pachters heeft er zich in de afgelopen 200 jaar een bijzonder aantrekkelijk polderlandschap kunnen ontwikkelen met hoge natuurwaarden. Het landschap is niet geometrisch, zoals dat bij veel polders het geval is en wordt zeer extensief beheerd. De polder oogt daarom afwisselend en natuurlijk waardoor de natuurbeleving prettig is. Verharde- en onverharde paden die om en door de polder lopen, bieden voor 'ieder wat wils'. De Zuilespolder is daarom een hoog gewaardeerd en geliefd wandel-, fiets-, en rustgebied bij veel Dordtenaren, natuurliefhebbers en toeristen die even de drukte van Dordt of een andere stad willen ontvluchten.

De Zuilespolder en het Zuidplaatje zijn op het Eiland van Dordrecht de enige extensief, ecologisch beheerde graslandpolders waar koeien (met horens) er in vrijheid, onder het genot van een ruime voedselkeuze hun kalfjes groot mogen brengen. Ooievaars en Koereigers zoeken er hun kostje rond de grazende runderen. Extensief beheerde, kruidenrijke weidegebieden met educatieve-, (cultuur)historische- en landschappelijke waarden zoals die van de Zuilespolder zijn zeldzaam in Nederland, zelfs in Europa en daarom buitengewoon waardevol. Zelfs al blijft een beperkt deel van de polder behouden zal de samenhang van landschapselementen, de natuurontwikkeling en het historische karakter van de polder grotendeels voor altijd verloren gaan.

Verlies van een met zorg beheerd, ecologisch weidegebied (en hooiland) voor de pachter M. van [REDACTED]

“Wij weiden onze koeien al langer dan 45 jaar in de Hel- en Zuilespolder en zijn in de loop der jaren zover gekomen. In dit gebied doen onze vleeskoeien het goed (ras Blonde d’Aquitaine). Zij houden van het ruige gras en alle kruiden die van oudsher groeien in de Biesbosch. De Hel- en Zuilespolder geeft ons de mogelijkheid om de koeien te weiden op een zo natuurlijk mogelijke wijze, namelijk veel ruimte, rust en goede weiden. Door deze ruimte kunnen de kalfjes ook lange tijd gezoogd worden door de moederkoeien en kan er gedekt worden op natuurlijke wijze. Ook kunnen we op deze manier zorgdragen voor de korte keten, namelijk verkoop van vlees in de regio, mest uitrijden op onze eigen akkers en stro, maïs en hooi van eigen land”. Aldus [REDACTED].

PFAS/PFOA

Kans op PFOA-vervuiling vanuit de noordelijk gelegen kreek in de Zuilespolder Volgens het referentieontwerp Hel- en Zuilespolder van 17 april j.l., zal er door het gors dat gelegen is tussen de Helpolder en de Beneden Merwede vanuit westelijke richting een aantakking gemaakt worden met de bestaande kreek. Deze nu nog doodlopende kreek is niet bij de recreatievaart in gebruik en wordt niet uitgebaggerd. In de kreek is een dikke sliklaag gegroeid waardoor deze ondiep is geworden. Volgens het ontwerp is het de bedoeling dat de aantakking van de Hel- en Zuilespolder in het oostelijke deel van deze kreek uitgevoerd wordt. Nog onbekend is hoe hoog de PFOA/PFAS- waarden en andere giftige stoffen in de bagger zijn. Het kan haast niet anders dan dat deze ver boven de RIVM-normwaarden voor natuur liggen. Belangrijk is dat de waarden in de bagger onderzocht worden en bekend worden gemaakt. Indien de kreek en de bodem van het gors niet of beperkt gesaneerd worden, bestaat het gevaar dat er grote hoeveelheden slib met PFOA en andere gifstoffen tijdens opkomend tij de Zuilespolder instromen, en daar of elders in de Sliedrechtse Biesbosch zullen bezinken.

Conclusies

- er wordt in de natuurtoets uitgebreid uitgelegd wat een Natura 2000-activiteit is. (Pag. 13/07, 14/07 natuurtoets). Vreemdgenoeg wordt er in de rapportage niet geconcludeerd dat de getijdenimpuls in de Zuilespolder en het in verbinding brengen van de Beneden Merwede met de Wantijrivier, daadwerkelijke een Natura 2000-activiteit betreft! De ingreep dient zeker als zodanig beoordeeld te worden. Er zal een nadere effectenbeoordeling voor de typische getijdennatuur van de Sliedrechtse Biesbosch gemaakt moeten worden. Hierbij zullen ecologen, gebieds- en soortspecialisten betrokken moeten worden.

- identiteit van een uniek getijdengebied gaat verloren. Een zelfs binnen Europa uiterst waardevol zoetwatergetijdengebied wordt omgevormd naar een gebied dat onder sterke invloed van de rivier komt te staan. Het natuurlijke kenmerk van het getijdengebied wordt aangetast en de abiotische waarden veranderen. Dit natuurlijke kenmerk is bepalend voor het voorkomen van de typische getijdensoorten. De toegenomen rivierinvloeden zullen zich als een sluipmoordenaar voor de zoetwatergetijdennatuur gedragen. Typische, van permanente toevoer van vers kalkrijk slib afhankelijke getijdensoorten zullen naar verwachting sterk afnemen. De meest kritische soort Vloedschedemos zal naar verwachting snel verdwijnen. De achteruitgang van de specifieke waarden valt niet te compenseren. Onderzoekers van Stichting ANEMOON, de Bryologische werkgroep, de Malacologische vereniging, met de Biesbosch als werkgebied, waarschuwen voor de te verwachten negatieve gevolgen voor het getijdenkarakter in de Sliedrechtse Biesbosch en de daaraan gerelateerde habitatspecifieke getijdennatuur.

- In tabel 5.8. van de natuurtoets worden typische getijdensoorten niet meegenomen in de ecologische effecten beoordeling, wel het type-H91E0A. Ook de effecten op typische getijdensoorten zullen beoordeeld moeten worden.

- de vereiste zekerheid dat het project de natuurlijke kenmerken van de Sliedrechtse Biesbosch niet zal aantasten is er niet. Zeker is dat door de rivierimpuls het getijdenkarakter verandert. Op grond van artikel 8.74b mag dus geen omgevingsvergunning worden verleend.

- er is een realistisch beter alternatief, namelijk een getijde-introductie in de Thomaswaard (zie ook rapport Vertigo Research bijlage 15). Deze polder heeft veel lagere natuur- en landschaps-waarden en de strikt beschermde Platte schijfhoren leef er niet! In combinatie met herstel en versmallen van de schotbalkensluis, kunnen ook de negatieve rivierinvloeden voor het getijdenkarakter, door de eerdere rivierimpuls in 2007, sterk verminderd worden. Welbeschouwd is dit ook nog eens een win-win-situatie voor de typische getijdenatuur in de Sliedrechtse Biesbosch en kan er toch een rivier/getijdenimpuls uitgevoerd worden. De polder kan door gebruikmaking van de Omgevingswet verworven worden.

- of en in hoeverre de getijde-introductie in de Zuilespolder een impuls is voor riviervissen is twijfelachtig getuige de ontwikkelingen in andere getijdenpolders in de Sliedrechtse Biesbosch. De polders ontwikkelen een zachte, vegetatiearme baggerbodem en komen tijdens lage waterstanden vrijwel geheel droog te staan. Dit zijn niet bepaald optimale omstandigheden voor riviervissen.

- Tot op heden veronderstelt RWS dat er sprake is van een kwaliteitsimpuls. Deze veronderstelling is echter gebaseerd op een veel te lage schatting van natuurwaarden in de Zuilespolder en onvoldoende inzichten in de gevolgen van de aantasting van het getijdekarakter van de Sliedrechtse Biesbosch. Bij opwaardering van de natuurwaarden in de Zuilespolder en een grondige analyse van korte- en lange termijn-gevolgen van rivierinvloeden op de kenmerkende habitat en habitatsorten (habitatspecifieke natuur) in de Sliedrechtse Biesbosch is een verlies-verlies-situatie reëel.

- inventarisaties uitgevoerd door het NWC zijn vooral in de Zuilespolder erg onvolledig. Belangrijke en beschermde soorten zijn gemist. Inventarisaties zullen vollediger uitgevoerd moeten worden. Er is met name meer onderzoek nodig naar de natuurwaarden van het westelijke deel van het Jaapjesplekje, maar ook naar de flora en fauna in de sloten. Met een vollediger beeld van de natuurwaarden is er volgens de Omgevingswet zeker meer Zorgplicht nodig.

- het compensatieplan voor de Platte schijfhoren in het Jaapjesplekje voldoet niet. De populatie van de strikt beschermde Platte schijfhoren in de Zuilespolder kan hiermee bij lange na niet gered worden. Inventarisatie van de Platte schijfhoren door het NWC is niet goed uitgevoerd. Uitgezocht dient te worden hoe dit kan. Verliezen van Europees beschermde soorten dienen ook in relatie tot landelijke en regionale trends beschouwd te worden. Er wordt in de natuurtoets geen relatie gelegd tot de regionale en landelijke achteruitgang van Platte schijfhoren.

- hoge (cultuurhistorische) landschaps- en natuurwaarden (kwaliteiten) van de Zuilespolder gaan verloren.

- over de aanwezigheid van PFAS/PFOA en andere giftige stoffen in dikke baggerlaag van de kreek die door het gors ten noorden van de Helpolder loopt, wordt in de natuurtoets helemaal niet gesproken. De baggerlaag heeft zich ontwikkeld tijdens de giflozingen van het nabijgelegen Dupont/Chemours en het kan niet anders zijn dan dat deze zeer ernstig verhoogde concentraties van deze giftige stoffen bevat.

- Icoonsoort Spindotter zou toenemen door de getijdenintroductie Tabel 8.2. natuurtoets. Deze veronderstelling is onjuist. De Spindotterbloem neemt na de eerdere verbinding met de Beneden Merwede in 2007 in algemene en specifieke zin in de Sliedrechtse Biesbosch juist af, plaatselijk zelfs sterk. De verwachting is dat deze afname sneller zal verlopen door een nieuwe rivierverbinding met het getijdengebied.

- Voor iconsoort Glassnijder wordt verondersteld dat de kwaliteit toeneemt door de getijde-introductie. De kwaliteit neemt voor deze soort juist af! De Glassnijder plant zich wel voort in laag dynamische gebieden zoals in de Dordtse en Brabantse Biesbosch (eigen waarnemingen). De hoog dynamische wateren van de Sliedrechtse Biesbosch zijn naar alle waarschijnlijkheid ongeschikt voor de soort, aangezien er geen voortplantingsresultaten bekend zijn uit het getijdengebied van de Sliedrechtse Biesbosch. De Zuilespolder herbergt een omvangrijke populatie Glassnijders ([REDACTED] 2004). Die zal naar verwachting geheel verdwijnen. De Zuilespolder heeft lange tijd als brongebied voor de Glassnijder en andere soorten libellen zoals Smaragdlibel en Vroege glazenmaker gefungeerd voor de Biesbosch en Het Eiland van Dordrecht.

- Soorten als Getijdenslakje en Vloedschedemos worden niet als icoonsoorten genoemd. Vreemd genoeg wordt Getijdenslakje wel genoemd in Leidraad Benedenrivier. Het plangebied maakt onderdeel uit van het benedenrivierengebied en de soort zou dus wel genoemd moeten worden. Onderzoek naar het Getijdenslakje op de gorzen heeft niet plaatsgevonden.

- Onderzoek naar de beschermde Zeggekorfslak en andere zeldzame soorten landslakken heeft niet plaatsgevonden terwijl deze voor het Nationale Park De Biesbosch in belangrijke mate bepalend zijn voor de natuurwaarden.

- Onderzoek naar de Noordse Woelmuis in de natte delen van het Jaapjesplekje is in verband met het verlies van habitat van deze beschermde soort en compensatie van habitat vereist.

Kritiek op rapport HKV

- De aanname: "De getijdenslag neemt mogelijk toe", (volgens HKV, tabel 2), verandert in de conclusie zonder onderbouwing in de stellingheid dat deze toe neemt.

- Het water daalt tijdens eb in de Sliedrechtse Biesbosch minder ver (uitdempen) vanwege doorstroom vanuit de rivier de Beneden Merwede. Volgens amateur hydroloog [REDACTED] duurt de vloed korter en eb langer (verslag Kimstra 2008). Het water bereikt dus eerder de hoogwaterstand en het duurt langer voordat het laag water is.

- De getijdenslag bij Dordrecht, bij het Vierrivierenpunt bedraagt 79 cm. De getijdenslag op de Beneden Merwede ter hoogte van de Helsloot (Zuilespolder) bedraagt 64 cm volgens HKV. Voor de analyse van de gevolgen van de impuls wordt de 79 cm bij Dordrecht aangehouden, terwijl men de 64 cm op de Beneden Merwede t.h.v. Zuilespolder had moeten aanhouden. Dit geeft een onjuiste, vertekende analyse van de werkelijke gevolgen van de impuls.

- De aanname dat de getijslag groter wordt is onlogisch. Logischer is dat de getijslag wederom iets vermindert. Vóór de eerdere verbinding van de Wantijrivier met de rivier de Beneden Merwede was de getijdenslag ruim 70 cm (70-80cm). Na de verbinding is deze gedaald naar ca. 64 cm. Onze verwachting is dat door deze nieuwe verbinding de getijslag wederom met meerdere centimeters zal dalen. Rivierinvloeden in de Sliedrechtse Biesbosch nemen er verder toe, wat ten koste zal gaan van de getij- invloeden in het gebied. Het rivierkarakter versterkt en het getijdekarakter verzwakt. Randvoorwaarden voor riviersoorten worden beter en die voor getijdensoorten worden minder. De kwaliteit van de getijdenatuur neemt af, en die van riviernatuur neemt toe. (zie ook NatureToday-bericht 2024 en rapport van Vertigo Research 2023).

- Na de eerdere riviervverbinding met het Wantij is er al sprake van afname van enkele specifieke soorten vastgesteld. Zie het rapport van Vertigo Research en de zienswijze voor verdere toelichting. Over gevolgen en mogelijke gevolgen voor flora en fauna wordt door HKV niet gesproken.

- Er is een veel beter alternatief: een getijdenimpuls in de Thomaswaard in combinatie met een versmalling van de schotbalkensluis, waardoor het oorspronkelijke unieke getijdekarakter van de Sliedrechtse Biesbosch met navenante unieke getijdennatuur hersteld kan worden. Een win-win-situatie. Tijdens gesprekken met [REDACTED] van RWS, bleek dat RWS al in een vrij vroeg stadium van het proces het betere alternatief naast zich neergelegd had, onder meer omdat er te weinig tijdsruimte is om het alternatief op te pakken. Onduidelijk is waarom HKV dit betere alternatief niet bespreekt.

- Over de gevolgen voor het getijdenkarakter van de Sliedrechtse Biesbosch bestaat bij HKV en RWS veel onduidelijkheid. Men gaat herhaaldelijk uit van aannames. Wantijeffecten zullen op andere locaties plaatsvinden. Waar is onduidelijk. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de uiterst waardevolle grienden in het westen van de Sliedrechtse Biesbosch met hoogkwalitatieve, unieke getijdennatuur die afhankelijk is van sedimentatie van kalkrijk slib.

-Er wordt door HKV niet gesproken over de vermindering van de kentering en het kentering-effect en de mogelijke gevolgen voor flora en fauna. Door de toenemende doorstroming van rivierwater zal de bezinking van slib verminderen. Vooral kenmerkende flora- en fauna-soorten van het zoetwatergetijdengebied zijn afhankelijk van kalkrijke slibbezinking. De sterk toenemende rivierinvloeden zullen zich als een sluipmoordenaar gedragen voor kenmerkende getijdensoorten in de Sliedrechtse Biesbosch.

-HKV spreekt in haar advisering over bijsturen, als de veranderingen van het getij toch anders uitpakken dan door RWS en HKV verwacht. Negatieve effecten op flora- en fauna-soorten kunnen alleen vastgesteld worden door jarenlange monitoring. Veranderingen vallen pas na jaren of langere tijd op. De kans dat dit voor kenmerkende soorten te laat is, is reëel. De in Nederland zeer kritische getijdensoort Vloedschedemos, het kroonjuweel van de getijdenflora en -fauna, zal dan als eerste verdwijnen.

- RWS en HKV hebben geen gevolgenanalyse gemaakt voor typische flora en fauna die kenmerkend is voor getijdennatuur. Hoogwaardige en unieke getijdennatuur hoort geen proeftuin te worden van waterstaatkundige projecten.

- RWS heeft geen nul-situatie vastgelegd van typische flora en fauna die kenmerkend is voor getijdennatuur. Ook is er geen monitoringplan voor deze soorten. HKV geeft geen advies voor het vastleggen van de 0-situatie. Omdat verdere afname van typische getijdensoorten reëel is, dient de geplande impuls beoordeeld te worden als een Natura2000-activiteit.

Literatuur:

Boesveld. A. & J van der Neut 2001. Rheofiele libellen in de diverse Merwedetakken. SBB.

Boesveld. A., 2003. Het Getijdeslakje *Mercuria confusa* in de Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch. SBB. Lijnoorden.

Boesveld. A. & J van der Neut 2004. Libellen in het Nationale Park De Biesbosch. SBB.

Boesveld A., AW. Gmelig Meyling R.H. de Bruyne, 2009. Handleiding slakken van de Habitatrichtlijn waarnemen Stichting ANEMOON.

Boesveld. A., & V. Kalkman 2016. Inventarisatie van de Zeggekorfslak in Noord-Brabant. EIS-Nederland.

Boesveld A., AW. Gmelig Meyling, 2022. Schorsbewonende slakkensoorten in de Biesbosch. Verspreidingsonderzoek naar de Slanke schorshoren, de Vergeten schorshoren, de Knotwilgslak en vijf 'facultatief-schorsbewonende' soorten in de Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch en onderzoek naar de voorkeur voor boomsoorten. Onderzoekperiode 2005 – 2018. Stichting ANEMOON/Vertigo Research.

Boesveld. A., 2023. Landschappelijke, faunistische- en floristische kwaliteiten van de Zuilespolder. Het belang van deze polder voor de strikt beschermde Platte schijfhoren en bezorgdheid over gevolgen van de getijde introductie voor zowel de Zuilespolder als de unieke getijdennatuur in de Sliedrechtse Biesbosch. Vertigo Research in samenwerking met Stichting ANEMOON.

Boesveld. A., 2025 (in prep.). De Platte schijfhoren in de Hollandse Biesbosch. Onderzoek naar het voorkomen van de Platte schijfhoren in potentieel geschikte habitats in de Zuid-Hollandse Biesbosch en monitoring van oude vindplaatsen. Vertigo Research & Stichting ANEMOON.

Boudewijn & E.J.F. de Boer 1995. Inventarisatie van natuurwaarden van de grienden tussen de golfbaan en het 380 kV-station in Dordrecht. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Kimstra K, 2008. Eb en vloed in deel Biesbosch veranderd. De Grienduif 2008 (3).

Pluijm, A. van der. 2010. Op zoek naar Vloedschedemos (*Timmia megapolitana*) in de Otter- en Sterlinggriend in de Sliedrechtse Biesbosch. Buxbaumilla, 86.

Pluijm, & E.J. Weeda 2015. Vloedschedemos (*Timmia megapolitana*) ecologisch en plantensociologisch beschouwd. Buxbaumilla, 102.

Bijlage: Achteruitgang van Spindotterbloem

In 2007 is in het oostelijke deel van de Biesbosch, achter de voormalige schotbalkensluis, een verbinding gerealiseerd tussen de Beneden Merwede en de Wantijrivier, in het Gat van de Hengst via de polders Kort en Lang Ambacht en Ruigten bezuiden de Perenboom. Ondanks de vernauwing die door restanten van voormalige sluis veroorzaakt wordt, zijn de rivierinvloeden duidelijk toegenomen. Het getijdenkarakter is daardoor veranderd. Gevolgen voor de typische Getijdensoorten zoals Getijdenslak, Vloedschedemos en Spindotterbloem zijn door RWS niet gemonitord, terwijl deze wel te verwachten waren. Sinds ongeveer 2010 is er in diverse grienden vooral sprake van een opvallende afname van de typische getijdensoort Spindotterbloem, een plant die in hoge mate bepalend is voor de natuurwaarde en kwaliteit van het getidenmilieu van de Sliedrechtse Biesbosch.

De achteruitgang in de Nieuwe Kat en het zuidelijke hakgriendje bij het 380 kV-station is met ca. 85-90% het grootst. Ook in het noordelijke hakgriend is de achteruitgang opvallend, ca. 50%. Fig. 1 en 2 laten de vroegere abundantie zien in de Nieuwe Kat en fig 3., genomen in het voorjaar van 2025, de achteruitgang. Het betreft twee opnames van dezelfde locatie. Fig. 4 en 5 laten de vroegere abundantie zien in de griend bij het Stay Okay Hotel en foto 6, genomen in het voorjaar van 2025, de achteruitgang. Fig. 7. Laat de vroegere abundantie zien in het noordelijke griend bij het 380 kV-station en fig. 8., genomen in het voorjaar van 2025, de achteruitgang. Fig. 9 en 10 laten de vroegere abundantie zien van de gors bij de Mariapolder zien. Bij een bezoek in 2025 bleek de Spindotterbloem hier met meer dan 75% te zijn achteruit gegaan. Er is geen opname van 2025 beschikbaar. Die zal in 2026 worden toegevoegd. Vooral in deze grienden en het gors is de achteruitgang erg opvallend en zorgelijk. Zorgelijk omdat de achteruitgang inhoudt dat de kwaliteit van de zoetwaterhabitat in deze gebieden achteruit is gegaan.

Vrijwel geen of geen vestiging van Spindotterbloem in de nieuwe natuurontwikkelingsgebieden

Opmerkelijk is dat in de jonge- en relatief jonge natuurontwikkelingsgebied in de Sliedrechtse Biesbosch: Kort en Lang Ambacht, Jongeneele Ruigt en polder Stedelijk geen of vrijwel geen sprake is van vestiging van Spindotterbloem. Kennelijk zijn de huidige omstandigheden, door het veranderde getij daarvoor niet gunstig genoeg. In de Huiswaard, Oude en Nieuwe Kat die in de jaren negentig van de vorige eeuw onder invloed van het getij zijn gekomen, was immers wel sprake van een opvallende spindotterbloemuitbreiding. In diverse andere grienden is er ook sprake van achteruitgang maar deze nog niet groter dan enkele tientallen procenten en daarom nog niet zo opvallend.

Fig 1. DSC_0326 (4) JPG (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig 2. DSC_9123 JPG 2025 april (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 4 Griend bij Stayokay Hotel (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 5 Griend bij Stayokay Hotel (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 6. Griend bij Stayokay Hotel april **2025** (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 7. Noordelijke griend bij kV-350 station (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 8 Spindottergriend **2025** (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 9. **Oude spindotterglorie**. Griend gors Mariapolder (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Fig. 10. **Oude spindotterglorie**. Griend gors Mariapolder (archiefmap Spindotter in de Biesbosch, Vertigo Research).

Noot

**In dit document zijn gedeeltes onleesbaar gemaakt
op grond van artikel 5 van de Wet open overheid:**

- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (e-mail)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (naam)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (adresgegevens)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (telefoonnummer)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo